

Sygn. akt **IC 622/10**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Alicja Fronczyk
Protokolant:	sekr. sądowy Paulina Bondel

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa**

przeciwko **K. K. i I. K.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego I. K. na rzecz powoda Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa kwotę 1 895 899,05 zł. (milion osiemset dziewięćdziesiąt pięć tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych pięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 10 sierpnia 2010 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego K. K. (2) na rzecz powoda Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa kwotę 1 104 100,95 zł. (milion sto cztery tysiące sto złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 10 sierpnia 2010 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

III. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

IV. zasądza od pozwanych K. K. (2) i I. K. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 3 600 zł. (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) od pozwanego I. K. kwotę 94 795 zł. (dziewięćdziesiąt cztery tysiące siedemset dziewięćdziesiąt pięć złotych), a od pozwanego K. K. (2) kwotę 55 205 zł. (pięćdziesiąt pięć tysięcy dwieście pięć złotych) tytułem uiszczenia opłaty sądowej.

Sygn. akt IC 622/10

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 czerwca 2010 roku Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa wniósł o zasądzenie od pozwanego K. K. (2) kwoty 1 895 899,05 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2003 roku do dnia zapłaty, a od pozwanego I. K. kwoty 1 104 100,95 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2003 roku do dnia zapłaty. Powód domagał się również zasądzenia od każdego z pozwanych kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (obecnie Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej). Roszczenie dochodzone

pozewm powód wywiódł z umowy z dnia 27 czerwca 2003 roku obejmującej sprzedaż 1/2 udziału (tj. (...) części) w prawie użytkowania wieczystego gruntu nieruchomości położonej w D. przy ul. (...) wraz z 1/2 udziału we współwłasności budynków stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności – za cenę 3 000 000 zł., przy czym pozwany K. K. (2) nabył (...) części, a pozwany I. K. kupił udział wynoszący (...) części. Powód wskazał, że umowa powyższa zawarta została w wyniku wygrania przez pozwanych przetargu nieograniczonego, a cena pokryta została przez zaliczenie wartości nieruchomości pozostawionych w związku z wojną rozpoczętą w 1939 roku na terenach nie wchodzących obecnie w skład obszaru państwa (mienie zabużańskie). Zaliczenie na poczet ceny wynikało z przedstawienia przez pozwanych zaświadczenia nr (...) wystawionego na wniosek pozwanych przez Kierownika Urzędu Rejonowego w W. z dnia 05 listopada 1998 roku stwierdzającego pozostawienie przez A. K. (1) w L. (woj. (...)) mienia nieruchomego o wartości 26 700 000 zł. Wedle twierdzeń powoda zaświadczenie nr (...) zostało wydane na podstawie podrobionych dokumentów, w efekcie czego nie doszło do zapłaty ceny nabycia. To uzasadnia żądanie w oparciu o treść art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. nr 44, poz. 255 ze zm.) (k. 2-9).

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 29 października 2010 roku pozwani: K. K. (2) i I. K. wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 192-194v).

W uzasadnieniu tego kwalifikowanego pisma procesowego pozwani podnieśli, że roszczenie powoda jest przedawnione na podstawie uchylonego art. 442 § 1 k.c. i nieudowodnione. Pozwani wskazali, że powód dowiedział się w dniu 18 lutego 2003 roku o nieprawidłowościach związanych z wydaniem przez Kierownika Urzędu Rejonowego w W. zaświadczenia nr (...), w związku z tym roszczenie przedawniło się dnia 19 lutego 2006 roku (k. 193-193v). Pozwani podnieśli ponadto, że oparcie powództwa o ustalenia wynikające z postępowania karnego, zwińczonego na tamtym etapie aktem oskarżenia, nie są wiążące dla sądu cywilnego, więc należy uznać, że powód nie udowodnił faktów, z których wywiódł swe roszczenie zwłaszcza, że pozwany K. K. (3) nie był objęty tym aktem (k. 193v-194). Pozwani zarzucili również przedwczesność powództwa wskazując, że powód winien był w pierwszej kolejności wznowić postępowanie w sprawie wydania zaświadczenia nr (...), aby wyeliminować je z obrotu prawnego (k. 194).

W piśmie z dnia 14 grudnia 2010 roku powód wyjaśnił, że roszczenie nie jest przedawnione, gdyż nie jest wywodzone z deliktu, lecz w oparciu o szczególne unormowanie zawarte w ustawie z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych, nie jest też przedwczesne, gdyż postępowanie w sprawie wydania zaświadczenia nr (...) nie zakończyło się wydaniem decyzji administracyjnej, co powoduje, że nie ma podstaw do jego wznowienia (k. 199-201).

W piśmie procesowym z dnia 13 kwietnia 2011 roku pozwany K. K. (2) dodatkowo podniósł, iż sąd w niniejszym postępowaniu jest związany treścią zaświadczenia nr (...) i nie może wydać rozstrzygnięcia opartego o ustalenia sprzeczne z tym zaświadczeniem. Nadto pozwanemu przysługiwało prawo zaliczenia objęte tym zaświadczeniem na podstawie dziedziczenia oraz umowy darowizny z 1943 roku. Pozwany zanegował także wartość rynkową nabytego udziału twierdząc, że cena została sztucznie wywindowana wskutek udziału w przetargu Zabuzan i maksymalnie winna wynosić ok. 500 000 zł., gdyż taka była wartość nieruchomości. Wskazał również, że w stosunku pomiędzy stronami zastosowanie ma reżim bezpodstawnego wzbogacenia, a pozwany do chwili wytoczenia powództwa wyżył się w całości przysporzenia z umowy z powodem. Wreszcie ten pozwany zakwestionował naliczenie odsetek ustawowych od daty zawarcia umowy, gdyż jego zdaniem mogłyby one zostać naliczone dopiero od doręczenia odpisu pozwu oraz podniósł zarzut przedawnienia odsetek starszych niż trzy lata przed wniesieniem pozwu (k. 222-237).

W piśmie procesowym z dnia 30 września 2016 roku powód wniósł o zasądzenie od pozwanego K. K. (2) i I. K. kwoty 1 895 899,05 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2003 roku do dnia zapłaty z zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego, a od pozwanego I. K. kwoty 1 104 100,95 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2003 roku do dnia zapłaty (k. 330-337). W tym piśmie powód powołał dodatkową, alternatywną podstawę prawną powództwa – art. 415 k.c. (k. 334).

Na rozprawie w dniu 13 stycznia 2017 roku strony podtrzymały swe dotychczasowe stanowiska (k. 359).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 27 czerwca 2003 roku Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa zawarł z pozwanymi: K. K. (2) i I. K. umowę w formie aktu notarialnego obejmującą sprzedaż 1/2 udziału (tj. (...) części) w prawie użytkowania wieczystego gruntu zabudowanej nieruchomości położonej w D. przy ul. (...) stanowiącej działkę numer (...) o powierzchni 1,1859 ha wraz z 1/2 udziału we współwłasności budynków stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności, dla których to praw Sąd Rejonowy w Koszalinie prowadzi księgę wieczysta nr (...) – za cenę 3 000 000 zł., przy czym pozwany K. K. (2) nabył (...) części, a pozwany I. K. kupił udział wynoszący (...) części. Umowa powyższa zawarta została w wyniku wygrania przez pozwanych przetargu nieograniczonego, a cena pokryta została przez zaliczenie wartości nieruchomości pozostawionych w związku z wojną rozpoczętą w 1939 roku na terenach nie wchodzących obecnie w skład państwa polskiego. Zaliczenie na poczet ceny wynikało z przedstawienia przez pozwanych zaświadczenia nr (...) wystawionego na ich wniosek przez Kierownika Urzędu Rejonowego w W. – R.Wa. Gg (...) z dnia 05 listopada 1998 roku stwierdzającego pozostawienie w L. (woj. (...)) mienia nieruchomego o wartości 26 700 000 zł. przez A. K. (1) (**dowód:** kserokopia aktu notarialnego k. 26-34; odpis z księgi wieczystej k. 13-15; kserokopia oferty k. 17; kserokopia protokołu z przetargu k. 18-19).

Wyrokiem z dnia 31 grudnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie uznał pozwanego I. K. za winnego tego, że w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w okresie od 28 maja 2003 roku do 27 czerwca 2003 roku w P. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w imieniu własnym i na rzecz pozwanego K. K. (2) doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Skarb Państwa w kwocie 3 000 000 zł. w postaci uzyskania 1/2 części w prawie użytkowania wieczystego zabudowanej nieruchomości położonej w D. przy ul. (...), stanowiącej działkę numer (...) o powierzchni 1,1859 ha na podstawie umowy z dnia 27 czerwca 2003 roku wprowadzając w błąd co do rzetelności przedłożonych dokumentów, uzyskując zaliczenie na poczet ceny nieruchomości części wartości nieruchomości określonej w zaświadczeniu nr (...) wystawionym przez Kierownika Urzędu Rejonowego w W. w dniu 05 listopada 1998 roku, które to zaświadczenie zostało wydane w oparciu o podrobione dokumenty w postaci umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego z dnia 25 lipca 1943 roku nr (...) repertorium (...) na mocy którego A. K. (2) przeniósł swoje prawa do nieruchomości L. na rzecz syna A. K. (1) oraz zaświadczenia Państwowego Urzędu Repatriacyjnego z dnia 28 kwietnia 1946 roku L. dz. (...) nr (...) opatrzonego podpisem i pieczęcią „Z. P. – kierownik D. Etapowego” ustalającego pozostawienie mienia w L. przez A. K. (1) – i za to skazał go i wymierzył karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby (**dowód:** odpis prawomocnego wyroku k. 348-349). Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2016 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie powyższy wyrok utrzymał w mocy (**dowód:** kserokopia wyroku k. 350-351).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów urzędowych w postaci aktu notarialnego obejmującego umowę sprzedaży z dnia 27 czerwca 2003 roku, protokołu przetargu i wyroków Sądu Okręgowego i Apelacyjnego w Warszawie, a także prywatnego w postaci oferty pozwanych. Dowodom tym Sąd przydał walor wiarygodności z tym, że ustaleniami karnego wyroku skazującego I. K. Sąd był związany na podstawie art. 11 k.p.c. Art. 11 k.p.c. stanowi bowiem, że ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną. Ustalenia wydanego w postępowaniu karnym wyroku karnego skazującego wiążą sąd cywilny co do faktu popełnienia przestępstwa, czyli nie tylko co do popełnienia czynu przez określoną osobę na szkodę konkretnej osoby, lecz także co do kwalifikacji prawnej tego czynu i stopnia winy, okoliczności jego popełnienia, np. czasu, miejsca i sposobu, czy też poczytalności sprawcy (zob. wyroki SN: z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316, w którym podkreślono, że okoliczności te muszą wynikać z samej sentencji wyroku karnego; z dnia 24 czerwca 2013 r., II PK 352/12, LEX nr 1350306; z dnia 25 czerwca 2010 r., I CSK 520/09, LEX nr 737244; z dnia 10 lutego 2010 r., V CSK 267/09, LEX nr 794582; z dnia 5 grudnia 2008 r., III CSK 191/08, OSP 2010, z. 1, poz. 2; z dnia 17 czerwca 2005 r., III CK 642/04, LEX nr 177207; z dnia 18 lipca 1972 r., I PR 343/71, OSNCP 1973, nr 4, poz. 65;

uchwała SN z dnia 20 stycznia 1984 r., III CZP 71/83, OSNCP 1984, nr 8, poz. 133). Oznacza to, że w okolicznościach niniejszej sprawy Sąd związany jest nie tylko ustaleniem, że pozwany I. K. na podstawie podrobionych dokumentów uzyskał zaświadczenie nr (...) Kierownika Urzędu Rejonowego w W. i w imieniu własnym i pozwanego K. K. (2) - w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził Skarb Państwa do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, ale również ustaleniem, że niekorzystne rozporządzenie dotyczyło mienia w kwocie 3 000 000 zł. Kwota ta wynika wprost z sentencji wyroku Sadu Okręgowego w Warszawie z dnia 31 grudnia 2015 roku utrzymanego następnie w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2016 roku. Ustalenia zapadłych w postępowaniu karnym wyroków wiążących Sąd w tym postępowaniu powodują nieistotność faktów, które pozwani zamierzali wykazać za pomocą dowodów ze źródeł osobowych zgłoszonych w odpowiedziach na pozew oraz w dowodach z dokumentów. Z tych powodów na rozprawie w dniu 13 stycznia 2016 roku Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego grafologa oraz ds. historii notariatu, o zwrócenie się do (...) o akta kierownika urzędu rejonowego w W. oraz akta spadkowe z SR dla m. st. Warszawy, o zwrócenie się o akta I C 1136/06, II C 2324/06 i II C 609/06 SO w Warszawie, o zwrócenie się o akta do NIK, o zwrócenie się do Delegatury Ministra Skarbu Państwa o dokumentację na temat przetargu z 2003 roku, o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy (k. 359).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części, w postaci zgłoszonej w pozwie.

Podstawę prawną powództwa stanowią przepisy ustawy z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. nr 44, poz. 255 ze zm.).

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 tej ustawy, jeżeli wskutek czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe na niepaństwowe osoby prawne lub osoby fizyczne osoby te uzyskały niesłusznie korzyść z majątku Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych, sąd może oznaczyć sposób i wysokość wyrównania strat, a nawet rozwiązać umowę rozstrzygając o rozliczeniu między stronami. W myśl art. 2 ust. 1 pkt 1 z żądaniami przewidzianymi w art. 1, może wystąpić do sądu osoba prawna, która poniosła stratę, lub jej organ założycielski.

Ustawa z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych stanowi szczególnie uregulowanie pod względem przesłanek i podmiotów uprawnionych do zgłaszania żądania i nie może być interpretowana rozszerzająco. Do zastosowania art. 1 ust. 1 wymienionej ustawy może dojść jedynie w przypadku ustalenia, że uzyskanie niesłusznej korzyści z majątku Skarbu Państwa lub innej państwowej osoby prawnej przez niepaństwową osobę prawną było następstwem czynności prawnej lub decyzji administracyjnej przenoszącej własność lub inne prawo majątkowe na niepaństwową osobę prawną (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 sierpnia 1992 roku, I ACr 391/92, Biul. SAKa 1993/1/8). O zastosowaniu art. 1 ust. 1 ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych może decydować brak społecznej akceptacji dla uzyskania korzyści z majątku Skarbu Państwa (państwowej osoby prawnej) i brak usprawiedliwienia tego okolicznościami towarzyszącymi nabywaniu mienia w aspekcie norm moralnych, co prowadzi do oceny, że uzyskanie korzyści nie jest słuszne. Korzyść, o której mowa w tym przepisie występuje po stronie osoby dokonującej czynności prawnej ze Skarbem Państwa (inną państwową osobą prawną) w przypadku, jeżeli państwo (państwowa osoba prawna) nie uzyskało właściwej równowartości wyzbywanego mienia wzbogacając tym samym tę osobę (tak: Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 26 maja 1992 roku, I ACr 141/92, OSA 1992/11/81).

W przekonaniu Sądu powód – Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa jest czynnie legitymowany w niniejszym sporze z mocy przytoczonego wyżej przepisu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych, ponieważ w dniu 27 czerwca 2003 roku zawarł z pozwanymi umowę sprzedaży udziału w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w D. przy ul. (...) za cenę 3 000 000 zł. Umowa ta jest w świetle prawa ważna, jednak wskutek jej zawarcia doszło do niesłusznego uzyskania przez pozwanych korzyści kosztem Skarbu Państwa. To niesłusznie uzyskanie

korzyści polegało na uzyskaniu udziałów w tym prawie bez umówionego ekwiwalentu w postaci ceny nabycia, skoro – co wynika z prawomocnego wyroku skazującego – pozwani nie dokonali zapłaty ceny, gdyż zaświadczenie Kierownika Urzędu Rejonowego w W. nr (...) wydane zostało w oparciu o podrobione dokumenty. Zaświadczenie to zatem nie mogło w żadnym razie stać się podstawą zaliczenia ceny nabycia w kwocie 3 000 000 zł., ani w jakiegokolwiek innej wysokości. Wyrok karny skazujący I. K. działającego również w imieniu i na rzecz drugiego z pozwanych: K. K. (2), z którego wynika, że I. K. uzyskał to zaświadczenie w oparciu o podrobione dokumenty stanowi dowód, że w żadnym zakresie nie można uznać zaliczenia ceny nabycia prawa stanowiącego przedmiot umowy. Sąd Najwyższy w sprawie o sygnaturze akt V CSK 359/14 zakończonej wyrokiem z dnia 23 października 2015 roku (opubl. w (...) Prawnej LEX nr 1917370) zajmował się sprawą umowy sprzedaży nieruchomości, w której zaliczono na poczet ceny wartość nieruchomości wynikającej z zaświadczenia zabużańskiego, a które zostało wydane w oparciu o nierzetelny operat szacunkowy (rzeczoznawca sporządzający operat został skazany wyrokiem karnym) i uznał, że: „Piętno niesłuszności korzyściom uzyskanym przez nabywcę nieruchomości może nadawać to, że pokrył on cenę nabywanych nieruchomości - na mocy umowy - niesłusznie wykreowaną zaświadczeniem zawyżoną wartością mienia zabużańskiego. Wynika to z tego, że osoba pozornie - w świetle zaświadczenia - uprawniona, w rzeczywistości uzyskuje nienależną jej korzyść majątkową; uzyskuje rekompensatę w zakresie rażąco wykraczającym poza stratę związaną z faktem pozostawienia nieruchomości. Niesłuszną korzyścią jest jednak w tym wypadku nie suma pieniężna odpowiadająca części ceny, na poczet której zaliczono niesłusznie zawyżoną wartość mienia zabużańskiego, lecz tylko suma pieniężna odpowiadająca wartości nabytych nieruchomości w zakresie, w którym zrównoważyła ją zawyżona wartość tego mienia. Skutkiem umowy sprzedaży nieruchomości zawartej w takich warunkach jest strata wyrażająca się w zmniejszeniu aktywów Skarbu Państwa, gdyż wyjście z nich składnika majątkowego (nieruchomości) o określonej wartości nie jest równoważone uzyskaniem korzyści odpowiadającej tej wartości. Jest to bezpośredni skutek umowy, wynikający z uzgodnienia zapłaty części ceny wadliwym "pieniądem zabużańskim", a nie z nieprawidłowego jej wykonania. W efekcie umowa taka jest czynnością prawną, przenoszącą własność nieruchomości, wskutek której dochodzi do uzyskania niesłusznej korzyści z majątku Skarbu Państwa w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r.” Zarówno w sprawie rozpoznanej przez Sąd Najwyższy, jak i niniejszej doszło do zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości, w której cena pokrywana była tzw. „pieniądem zabużańskim”, czyli zaświadczeniem o wartości mienia pozostawionego poza granicami Polski w związku z II Wojną Światową. Różnica pomiędzy stanem faktycznym w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy, a sprawą niniejszą polega jednak na tym, że w tamtej sprawie doszło jedynie do nieprawidłowego ustalenia wartości mienia zabużańskiego, a to wskutek przestępstwa popełnionego przez rzeczoznawcę majątkowego, jednak samo mienie należało do Zabużanina, natomiast w realiach niniejszej sprawy doszło do podrobienia dokumentów w postaci umowy darowizny, na mocy której A. K. (2) przeniósł swe prawa do nieruchomości w L. na rzecz A. K. (1). Oznacza to, zdaniem Sądu, niemożność posłużenia się poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w przywołanym orzeczeniu co do tego, iż w niniejszej sprawie zapłata nastąpiła, a jedynie inna (niższa) może być jej wysokość. Wyrok ten może jedynie być pomocny przy dokonaniu oceny, że sama umowa sprzedaży z 27 czerwca 2003 roku była ważna, na jej podstawie doszło do przesunięcia majątkowego mienia Skarbu Państwa na rzecz pozwanych, jednak nie można przyjąć, aby doszło do zapłaty umówionej ceny, skoro zaświadczenie zabużańskie okazało się uzyskane wskutek przestępstwa. W tej sytuacji Skarb Państwa został pozbawiony korzyści w postaci ceny nabycia, zaś pozwani uzyskali taką korzyść kosztem Skarbu Państwa. Zyskali bowiem mienie, za które nie zapłacili. Zdaniem Sądu wydanie wyroku skazującego z ustaleniem, że doszło do bezprawnego uzyskania zaświadczenia nr (...) w oparciu o podrobione dokumenty, nie pozwala na dokonywanie w tym procesie ustalenia, że takie zaświadczenie byłoby wydane na podstawie dziedziczenia po A. K. (1) o identycznej treści. Póki pozwani nie legitymują się nowym zaświadczeniem opartym na dziedziczeniu przez nich mienia zabużańskiego o określonej wartości, nie ma możliwości prawnej do przyjęcia, że cena nabycia została pokryta „pieniądem zabużańskim” w jakimkolwiek zakresie. Nie ma też podstaw do wyliczenia ceny innej niż uzgodniona przez strony czynności prawnej w wyniku wygranej w przetargu nieograniczonym. Po pierwsze podkreślić należy, że kwota 3 000 000 zł. stanowiąca cenę nabycia prawa wskazaną w umowie z dnia 27 czerwca 2003 roku stanowiła wynik pisemnego nieograniczonego przetargu, a kolejny oferent proponował cenę wynoszącą 2 250 000 zł. (protokół z przetargu k. 18), a nie np. 500 000 zł. Powoływanie się przez pozwanych na argumenty dotyczące uczestnictwa samych Zabużan w przetargu, co miało prowadzić do sztucznego zawyżenia ceny nieruchomości, nie jest przekonujące, gdyby przyjąć, że jeśliby nie pozwani wygrali, lecz kolejny oferent proponujący cenę 2 250 000 zł., a miałby prawidłowe zaświadczenie o mieniu

zabużańskim, to właśnie taka cena byłaby ustalona za nieruchomość i Skarb Państwa mógłby taką cenę uzyskać. Twierdzenie zatem, że należałoby wziąć pod uwagę rzeczywistą wartość nieruchomości, oscylującą wokół kwoty 500 000 zł., o czym miałyby przekonywać cena sprzedaży tej nieruchomości przez pozwanych kilka miesięcy po jej nabyciu od Skarbu Państwa, jest w ocenie Sądu całkowicie nieuprawnione. Dodatkowej argumentacji wspierającej przyjęcie wysokości korzyści uzyskanej przez pozwanych kosztem Skarbu Państwa jest wskazanie tej konkretnej kwoty w wyroku z dnia 31 grudnia 2015 roku przez Sąd Okręgowy w Warszawie, który przyjął kwalifikację czynu wynikającą z art. 294 § 1 k.k. stanowiącego, że kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1 lub 2, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Gdyby szkoda w mieniu Skarbu Państwa była inna, bez wątplenia zostałoby to ustalone w postępowaniu karnym. Wartość mienia ocenia się bowiem dla dokonania prawidłowej kwalifikacji karnej czynu według wartości z chwili dokonania czynu, a nie według stanu z dnia orzekania. Do wartości tej rzeczy nie dolicza się jedynie utraconych korzyści, jakich doznał pokrzywdzony na skutek czynu sprawcy (A. Marek, Kodeks karny..., 2010, s. 592; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 września 1994 r., II AKr 277/94, Prok. i Pr.-wkł. 1995, nr 6, poz. 24; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17 września 1992 r., II AKr 201/91, KZS 1992, z. 10, poz. 12). O wartości rzeczy decydują kryteria obiektywne, z wyłączeniem subiektywnych ocen pokrzywdzonego (wyrok SA w Katowicach z dnia 22 kwietnia 2004 r., II AKa 98/04, KZS 2005, z. 6, poz. 72). Oznacza to, że w procesie karnym chodzi przede wszystkim o wartość rynkową danej rzeczy (np. cena zakupu), nie można jednak wykluczyć, że w toku postępowania karnego do ustalenia wartości mienia konieczne będzie przeprowadzenie dodatkowych dowodów (por. wyrok SN z dnia 16 lipca 1973 r., I KR 324/72, OSNKW 1974, nr 1, poz. 9). Skoro w wyroku skazującym bez żadnych wątpliwości wskazano kwotę 3 000 000 zł., to zdaniem Sądu jest to również wiążące w postępowaniu cywilnym z mocy art. 11 k.p.c. niezależnie od podanych wyżej argumentów.

Sąd uznał, że chociaż wyrok skazujący dotyczy tylko pozwanego I. K., to nie ma przeszkód do przyjęcia, że korzyść majątkową kosztem Skarbu Państwa uzyskał również drugi z pozwanych: K. K. (2). Jest tak dlatego, że w procesie karnym ustalone zostało, że zaświadczenie nr (...) wydane zostało na wniosek i na rzecz obydwu pozwanych i w umowie sprzedaży z dnia 27 czerwca 2003 roku na zaliczenie wartości nieruchomości zabużańskich na poczet ceny powoływał się również pozwany K. K. (2). On zatem również nie zapłacił powodowi ekwiwalentu nabytego od Skarbu P. mienia, gdyż jak się okazało zaświadczenie zostało wydane na podstawie podrobionych dokumentów. Brak wyroku skazującego tego pozwanego nie stanowi przeszkody dla przyjęcia jego odpowiedzialności względem powoda w oparciu o przepisy ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych, gdyż nie jest to wymóg ustawowy. Wystarczające jest to bowiem ustalenie, że i ten pozwany uzyskał korzyść bezpośrednio kosztem Skarbu Państwa. A tak bezsprzecznie w sprawie się stało.

W ocenie Sądu nie zasługują na uwzględnienie zarzuty podnoszone w sporze przez pozwanych.

I. K. i K. K. (2) zarzucali, że dopóki zaświadczenie Kierownika Urzędu Rejonowego w W. nr (...) nie zostanie wyeliminowane z obrotu prawnego, dopóty winno ono być uwzględniane przez sąd powszechny jako prawidłowo funkcjonujące w tym obrocie, a Skarb Państwa winien wznowić postępowanie administracyjne zakończone jego wystawieniem i dopiero po usunięciu zaświadczenia z obrotu prawnego ewentualnie wystąpić z powództwem cywilnym.

W ocenie Sądu twierdzenie o przedwczesności powództwa byłoby słuszne w sytuacji, gdyby nie zapadł wyrok karny skazujący. Po jego zapadnięciu, obok zaświadczenia nr (...), w obrocie prawnym funkcjonuje bowiem wyrok skazujący pozwanego I. K. na karę pozbawienia wolności za doprowadzenie Skarbu Państwa do niekorzystnego rozporządzenia mieniem o wartości w kwocie 3 000 000 zł. poprzez posłużenie się owym zaświadczeniem wystawionym w oparciu o podrobione dokumenty i to również na rzecz drugiego z pozwanych. Dysponując takimi dowodami w sporze Sąd uznał, że nie ma podstaw do przyjęcia, że doszło do zapłaty kwoty 3 000 000 zł. przez pozwanych za nabyte od powoda mienie w postaci współużytkowania wieczystego gruntu wskutek przedstawienia tego zaświadczenia. Bardziej wiarygodny i wiążący z mocy art. 11 k.p.c. jest w tej mierze wyrok z 31 grudnia 2015 roku, aniżeli zaświadczenie nr (...), co do którego w procesie karnym ustalono, że zostało wydane z naruszeniem prawa.

Pozwani twierdzili również, że roszczenie jest przedawnione, przy czym w toku procesu powoływali się na różne podstawy prawne tego zarzutu (w zażaleniu na postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia z umowy sprzedaży, potem na przedawnienie z czynów niedozwolonych).

W ocenie Sądu w sprawie o zwrot korzyści uzyskanych kosztem Skarbu Państwa termin przedawnienia jest ogólny i wynosi 10 lat na podstawie art. 118 k.c., który stanowi, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Z konstrukcji art. 118 k.c. wynika, że możliwość skracania i wydłużania terminu przez ustawodawcę dotyczy każdego z trzech terminów ogólnych przewidzianych w tym przepisie. W związku z tym ustalenie terminu przedawnienia konkretnego roszczenia wymaga w pierwszej kolejności sprawdzenia, czy przepisy statuujące dane roszczenie nie przewidują terminu szczególnego. Ustawa z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych (Dz. U. nr 44, poz. 255 ze zm.) nie zawiera przepisów regulujących przedawnienie roszczeń w inny niż wynikający z art. 118 k.c. sposób. Zdaniem Sądu oznacza to, że do roszczeń przewidzianych w tej ustawie zastosowanie znajduje przepis art. 118 k.c. ustanawiający 10 letni termin przedawnienia, a nie terminy przedawnienia z czynów niedozwolonych, umowy sprzedaży, czy bezpodstawnego wzbogacenia (choć w tym ostatnim przypadku termin przedawnienia wynosi lat 10). W tej sytuacji uznać należy, że dziesięcioletnie przedawnienie roszczeń wynikających z umowy z dnia 27 czerwca 2003 roku nie nastąpiło przed wniesieniem pozwu w sprawie, co miało miejsce w 2010 roku.

Natomiast co do odsetek ustawowych obok należności głównej, to w ocenie Sądu należą się one wierzycielowi na podstawie art. 455 k.c., który stanowi, że jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania oraz art. 481 § k.c., w myśl którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W okolicznościach niniejszej sprawy termin spełnienia świadczenia w postaci zwrotu korzyści uzyskanej kosztem Skarbu Państwa nie był oznaczony i nie wynikał z właściwości zobowiązania, co determinuje przyjęcie, że świadczenie winno zostać spełnione niezwłocznie po wezwaniu. Wraz z odpisem postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia pozwani dowiedzieli się o istnieniu i wysokości roszczenia powoda, co pozwala Sądowi przyjąć, że niezwłoczne spełnienie świadczenia winno nastąpić po dwóch tygodniach od doręczenia tego postanowienia. Odpis postanowienia doręczono każdemu z pozwanych w dniu 26 lipca 2010 roku (z.p.o. k. 104; 105). Nie płacąc świadczenia w ciągu dwóch tygodni popadli w opóźnienie skutkujące obowiązkiem zapłaty odsetek ustawowych z dniem 10 sierpnia 2010 roku, przy czym z uwagi na nowelizację k.c. w zakresie ustalenia wysokości należnych odsetek ustawowych mocą ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (dz. U. z 2015 roku, poz. 1830) od 01 stycznia 2016 roku należne są wierzycielowi odsetki ustawowe za opóźnienie.

W zgodzie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych sąd oznaczył sposób i wysokość wyrównania straty powoda poprzez nakazanie każdemu z pozwanych zwrotu powodowi świadczenia w zakresie odpowiadającym nabytemu przez niego udziałowi, co do ceny. Pozwany K. K. (2) winien zwrócić powodowi kwotę 1 895 899,05 zł. stanowiącą równowartość (...) części, a pozwany I. K. kwotę 1 104 100,95 zł. stanowiącą równowartość (...) części nabytego prawa. Stąd orzeczenie jak w pkt I i II wyroku. W pozostałym zakresie powództwo jako niezasadne zostało oddalone (pkt III wyroku).

O kosztach procesu postanowiono na podstawie art. 98, 105 § 2 i 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 poz. 461) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804) z tym, że na podstawie art. 12 ust. 11 w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej zasądzono je na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (pkt IV wyroku).

Na podstawie art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398 ze zm.) w zw. z art. 98 k.p.c. Sąd nakazał pobrać od pozwanego I. K. na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) kwotę 55 205 zł., a od K. K. (2) kwotę 94 795 zł. tytułem uiszczenia kosztów sądowych obejmujących opłatę sądową od pozwu, od uiszczenia której powód Skarb Państwa był ustawowo zwolniony (pkt V wyroku).